

Promotor:

Dr hab. Sławomir Patyra, prof. UMCS

STRESZCZENIE ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

mgr Katarzyna Stefaniak

Krajowa Rada Sądownictwa. Studium konstytucyjno-prawne

Krajowa Rada Sądownictwa (KRS) w polskim porządku prawnym wyznacza istotne ramy dla funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości. Jej rola, skład oraz kompetencje stały się przedmiotem intensywnych dyskusji oraz analiz ze strony prawników, politologów a także społeczeństwa. Celem pracy doktorskiej było przeprowadzenie kompleksowego studium konstytucyjno-prawnego dotyczącego Krajowej Rady Sądownictwa. Analiza objęła zarówno genezę i ewolucję tej instytucji, jak również jej obecne miejsce i rolę w systemie sądowniczym. Poprzez szczegółowe rozważania nad normatywnymi podstawami funkcjonowania KRS, strukturą organizacyjną oraz mechanizmami działania, praca dąży do wyłonienia kluczowych zagadnień dotyczących niezależności sądownictwa, demokratycznego nadzoru nad sądami oraz efektywności procesów podejmowania decyzji w obrębie tej instytucji.

Dysertacja składa się ze wstępu, czterech rozdziałów oraz zakończenia. We wstępie określono przedmiot badań, problem badawczy, cel i pytania badawcze oraz metody analizy naukowej. W rozdziale pierwszym autorka zaprezentowała genezę i ewolucję prawną pozycji Krajowej Rady Sądownictwa. Opisała w nim postulaty powołania KRS w programie „Solidarności”, jak również w jaki sposób kwestia KRS była podnoszona w czasie trwania debat „Okrągłego Stołu”. Zaprezentowane zostało ujęcie KRS w noweli kwietniowej z 1989 r. i w okresie obowiązywania Małej Konstytucji z 1992 r. W rozdziale drugim autorka przedstawiła miejsce Krajowej Rady Sądownictwa w systemie organów państwa w Konstytucji z 1997 r. Uwzględniono w nim takie elementy jak: kształtowanie koncepcji Krajowej Rady Sądownictwa w pracach Komisji Konstytucyjnej Zgromadzenia Narodowego, kluczową funkcję ustrojową Krajowej Rady Sądownictwa w postaci stania na straży niezależności sądów i niezawisłości sędziów oraz poddane analizie zostały relacje pomiędzy Krajową Radą Sądownictwa a innymi organami w kontekście zasady podziału i równoważenia się władz. W rozdziale trzecim została przedstawiona procedura kształtowania składu Krajowej Rady Sądownictwa. Wnioskiem płynącym z analizy jest ustalenie, że skład Rady ukształtowany ustawą z 8 grudnia 2017 r. narusza fundamentalne reguły

funkcjonowania KRS i pozostaje w sprzeczności z Konstytucją RP. Autorka dokonała również analizy kwestii kadencji organu, jej organizacji wewnętrznej oraz trybu funkcjonowania. Uwaga została głównie zwrócona na kształtowanie koncepcji łącznego ujęcia kadencji członków organu oraz wygaszania kadencji, która poddana została krytyce jako pozostająca w sprzeczności z Konstytucją RP. Rozdział czwarty zawiera analizę kompetencji Krajowej Rady Sądownictwa. Obejmuje on uwagi ogólne; kompetencje związane z ochroną niezależności sądów oraz udział KRS w procedurze nominacyjnej sędziów, jak i pozostałe kompetencje. Autorka dokonała prezentacji fragmentów wybranych orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, Trybunału Konstytucyjnego, sądów administracyjnych oraz Sądu Najwyższego i sądów powszechnych oraz dokonała ich analizy w zakresie standardów konstytucyjnych i prawodawstwa Unii Europejskiej. W zakończeniu autorka dokonała podsumowania analizowanych treści oraz podjęła próbę całościowej oceny roli KRS w systemie organów państwa.

Przeprowadzone rozważania, opierające się na analizie dostępnej literatury przedmiotu oraz przeglądzie orzecznictwa sądów i Trybunału Konstytucyjnego oraz trybunałów międzynarodowych, wykazały, że na przestrzeni blisko trzydziestu lat funkcjonowania w polskim porządku ustrojowym KRS przeszła skomplikowaną ewolucję.

W pierwszym dwudziestoleciu obowiązywania Konstytucji z 1997 r. ukształtowała się jako organ w pełni niezależny od pozostałych władz, dzięki czemu skutecznie realizowała misję ochrony niezależności sądów i niezawisłości sędziów. W obecnym kształcie, determinowanym zmianami z 2017 r., stała się organem uwikłanym w polityczne i partyjne zależności, przez co niewiarygodnym dla środowiska sędziowskiego, jako patron wartości, wyrażonych w art. 186 ust. 1 Konstytucji.

J. Kucharski Skłh
5 lipiec 2024